

mõdtu pidada, nõnda et selge mõistus igas asjus tüürt-
meheks jääb.

Kuidas oli lugu teistes Weneriigi osades? — Küsi-
me: Mis kasu tõiwad Sewastopoli toledused, Moskwa-
linna hirmsad laastamised, Poolamaa alalised tapmised,
põletamised ja rüüstamised ja werised kollupõrkamised
juutide ja wenelaste wahel, ja kõik muud kuritööd teis-
tes kohtades? — Otsata õnnetust, waesust ja wiletsust!
Kahwa warandus wähenes selle läbi mitme tuhanda mil-
joni rubla wäärt, nõnda et isegi suur Jaapani sõda Wene-
riigile rohkem ei tulnud maksma kui alalised toledused rahu-
tused, streigid ja määsud minewa aasta jooksul. Kes on
kõige nimetatud kurwa nähtuste juures süüdlane? Üks
ajab süüd ühe, teine teise peale, ehk küll igal ühel, kes
awalikus elus töötas, enam ehk vähem oma jagu süüdi
oli. Ajalehed ja rahwajuhid tegiwad wististe küll kõige
enam pattu sellega, et nad oma lubamistes rahwa wastu
liig laugele lässiwad. Esmestel Riigiduuma walimistel
oli kaks peaparteid, teine oli konstitutsioonell monarhiline,
teine konstitutsioonell demokraatiline, ehk nagu wiimast
pärastpoole nimetati: Kadettide partei. Need kaks parteid
wõitlestiwad walimistes teine teise wastu. Kadettid wõit-
siwad, sest et nad kõik lubasiwad anda, mis rahwas
(töötlised, töötä ja maata inimesed) iganes igatses, ja
sellega saiwad nad, nagu ütelda, kätte tule wahela. Nende
parem teadmine ja mõistus ütles neile, et nell wõimata
on kõiki rahwa soowisid täita, aga rahwas, iseäranis Süda-
Wenemaal, nõudis, et kõik maa talupoegadele antakse ja
eraomandus ära kaotatakse. Selle olukorra tagajärjel ei
tulnud siis ta Riigiduuma kahetuulisest tegewusest mitte
midagi wälja, ja ta lõpetas oma tegewust Wiiburi üles-
kutsega, mida ainult kahetseda tuleb, sest et selle allakirju-
tajad enesele walitsuse poolt protsessi kaela tõmbasiwad
ja sellega uue duuma walimistest eemale on tõrjutud.

Sellega kuud on Wenemaa ilma duumata. Detsembri
kuul algawad uued walimised, mis riigi rahwastele jälle
tööd annawad ja nende tähelepanemist määsulise liik-
umise poolt ära pöörawad. Selle wahel aja sees, kui
duumat ei olnud, on walitsus mitmed parandused ette
wõtnud: Siin ja seal maad talupoegadele (maata ini-
mestele) wälja jaganud, uue ukaasi läbi mitmed litsen-
dawad määrused talupoegade kohta ära kaotanud ja
nad teiste seisustega seaduse ees ühewääriliseks tunnis-

tanud, mis omalt lohalt suur samm parema poole on.
Nagu näha, on Walitsusel kindel nõuu, hoolimata
kõigist taktistustest, 17. Oktobri manifesti põhjale
jääda ja sel alusel parandamise tööd edasi teha, kui uus
duuma tegewusse astub. 17. Oktober on oma taga-
järgedes nii tähendusrikas, et seda päewa jäädawaks
igaaastaseks mälestuspühaks Weneriigis tuleks teha.

Läänemere tubermangudes ei ole lugu mitte sugugi
parem olnud kui muul Wenemaal, iseäranis Kuuramaal
ja Lõuna-Liivimaal. Põhja Liivimaal on rahwas rahu-
likum olnud ja kõige rahulikum weel Tartu linnas, nõnda
et Wenelasedgi tõendasiwad: meil on siin paradiisiline
elu ja rahu. Tartule tuli see suureks õnneks, et siin
juba wara kodanlik kaitsewägi ilma sõjariistadeta asutati.
See mõjus. Oleski Riia linn omale sarnase kaitsewäe
muretsenud, rewolutsion oleski juba ammugi maha rufu-
tud olnud ja rahu jalale seatud. Nõnda wõib määs weel
kaua edasi kesta. Suur wabaduse liikumine on meie
maale kurwa nähtuste tõrwal ta head toonud. Rahwa
emakeel on koolides lubatud, kui ta eetsa erakoolides ja
alamates rahwakoolides. Iseäralist elawat tegewust awal-
dasiwad Sakslased mõõdaläinud aastal oma koolide awa-
misega. See pani Gesslasi kihama ja ta nemad asutasi-
wad nooresoo-haridusseltsid siin ja seal ja awasiwad pea-
legi Tartus eestikeelse tütarlaste gimnaasiumi. See ees-
taju mõjus ka teiste Gesti linnade peale. Iga rahwas
ja seltskond katsub näidata, mis ta wabaduse päikese al-
elades suudab lorda saata ja ära teha. Kõik see on rõõ-
mustaw näha ja tõutab tulewikus rohket saati ja head
edu. Loota on, et põnew seisuford Sakste ja Gesslaste
wahel ta lord paraneb, nii pea kui fanatismus wäheneb
ja mõistus jälle wõimust wõtub, hoolimata sellest, et
rahwajuhid sellest midagi ei taha teada. Wõit jääb
sellele, kel lipufirjak „õigus“!

Märtsikuul suri latalt tuntud ja Gesslaste keskel lugu-
peetud saksa soost õpetaja Wilhelm Franzen. Ta
wõttis Gesti rahwa täekäigust elawalt osa, iseäranis or-
juse ajal, kus rahwal raskest ajad oliwad. Soojad järe-
hüüded Gesti ajakirjanduses tema surma korral annawad
sellest tunnistust.

Selsamal ajal pani ta Liivimaa piiskop G. Dehrn
haiguse pärast oma ammeti maha ja tema asemele astus
Theophil Waechtens. G. Dehrn'i tagasiastumist tuleb